

מחנה גדעון בחבש

ערמתם הגסה, ערמת-בצע, בעניינים של מה בכך — והכל בנוסחאות אנליטיות צוננות של חוקר בדרכי החברה. "הקוף הצבאי", זה היה אחד הטיפוסים החד בימים עליו. אולם וינגייט שירת ב"חיל המגן הסודי-ני", והקצינים שבחיל זה עמדו על טיבו. הם לא היו מתוכחים עמו אלא בנושאים של "עולם הזה", כגון ענייני פקידים וחדרי משרד. אחד מן הדברים המע-בירים את וינגייט על דעתו היא העובדה שבני מר לדתו האנגלים סופגים דברי בקורת כספוג.

אולם הם כיבדוהו. הוא היה איש צבא שעיניו בראשו, בעל-דמיון ומוכשר למעלה מן המידה הממור צעת המצויה בצבאות העולם הגדולים. שום תיאוריה לא היתה קדושה בעיניו, ולא זו בלבד, אלא שהיה מעמיד במקומה אחת משלו, ואם גם היתה נראית בעיניו כסמל הטירוף, הרי במעמקי לבו שאינו נש-מע להגיון, קיננה ההרגשה כי הלז חונן באותה אכז-ריות צוננת, ואמונה, הדרושות לביצועה המוצלח. וינגייט החשיב מאוד את האמונה; ולא זאת בלבד שגידל בתוכו אמון ללא סייג בכוחות עצמו, אלא גם שיהיה למגמתו שאליה נכסף מעטה מיסטי: הוא ביקש צדק ליהודים בארץ-ישראל; צדק לחבשים באפריקה. הוא האמין בכוח ההשגחה כאחד מחייליו של קרומול. הוא דרש בכל תוקף כי כל פעם שיזכירו את מעשי החבשים נגד האיטלקים, יש לכנות לבני-בריתנו אלה בשם "פטריוטים"; כינוי, אשר בעיני וינגייט היה שם נרדף ל"קנאים" של ירושלים בשעה שטיטוס צר עליה.

את השדרה, עליה פקד במסע-חבש כינה וינגייט בשם "מחנה-גדעון".

בחבש המשיך וינגייט באותה המזיגה של אידיא-ליות ותקיפות כשם שנהג בהיותו בארץ-ישראל, בה זכה לאות-כבוד בשל ארגון חבורות יהודיות מיוחדות לקרבות-ליל נגד הטרוריסטים הערביים. עשוי לבלי חת, עירבני תמיד ורגיש לבלתי-צפוי בלחמה מסוג זה, פיתח בלבו אמונה כאמנותו של הצנחן — באומץ-לב, בהולכת-שולל ובמעשה-פתע כנשק העיק-רי במלחמה מודרנית. עקשן הוא, אך לא מסוג אותם האוילים שערפם גיד ברזל. כחוש ודל-גו, והטיה בכתפיו כדרך הצבוע; אפו גרום בנוסח ולינגטון, והעינים הסמוכות מעליו מעידות על סער-רוחו וחד-ריפות-שכלו. היה בו משהו מאיש-הבמה, והוא אהב את המזור ואת ה"טריפה" (במובן התנ"כי של המילה, שלפי מושגי ימינו הגיגיו הם ללא דופי). בשעת ארוך-חת-ערב תיאר בהתלהבות קרירה את דרכו בצידי-צבועים באקדחים לאור הירח בסביבת קסאלה. אחר-כך היה ממשיך ומתאר את ארחותיו החברותיים של הצבוע, כיצד עיניו המסוכנות זורחות באפלה לאחר שנפצע וכיצד הוא גורר את כרעיו האחוריות, ומהו הסעד שצבועים אחרים יסעדו לחברם הפצוע. אחרי-כן נסבה השיחה בהיסח הדעת אל צפיעי גמלים המשריצים זבובים, ומכאן אל הזבובים הניתנים בתוך כוס וכיצד הם נוהגים לאחר שתהפוך את הכוס על פיה. ולאחר יום סוער במשרד, בשעה שתלמיד זה של בעל-זבוב עולה על משכבו, ישפוף את חוט השדרה אשר לו במברש-גומי. השעון-המעורר שלו, המקימו ממיטתו מדי בוקר, נתון בידו כל היום כולו. חיבה יתרה נודעת ממנו להעיר חמתם של חיילים-שבמקצוע בהעלותו לפניהם את סכולתם הרבה ואת

מצביא הצינדיטים

וינגייט הוא אותו זיווג בלתי שכיח של איש-החלומות ואיש-המעשה. הוא שוגה באיזה חלום — ומגשימו.

כל ימיו היתה האמונה בהשגחה העליונה, כיעודו ובענין שלשמו היה נלחם, תופסת מקום נכבד אצלו. הוא עמד בראש היהודים בא"י, סודנים, בני השבטים החבשיים, הודים, גורקים, בורמאים, אוסטרלים, ניר-

אף-על-פי שאימונו הצבאי היה באפיק המקובל של תותחן, באולפנא הצבאית שבולוויץ, היה אורד וינגייט דמות מימים עברו, מאותם הימים האביריים כשהמפקדים היו מסתערים לקרב בראש אנשיהם. הוא המשיך את מסורתו של אותו גאון צבאי יוצא-הדופן, שלכאורה אין "הצבא הבריטי" מעמידו אלא אחד לדור — וולף איש קויבק, קליב איש הודו.

זילנדים, סקוטים, אירים ואנגלים, ותמיד אצל להם מאמונתו. והיו קסמי אישיותו הורסות את מחיצות הלשון, הצבע, הגזע והכת, ובשעת הצלחה היה מתלהב בשלהבת בהירה, שהיתה מבעירה אשלהבה בכל הסובבו. בעתות של יאוש היה נוהג בחומרה יתירה, שהיתה דורשת, ומשיגה, את הבלתיאפשרי מעצמו ומולתו.

בשנת הארבעים לחייו מכסיפות שערותיו החורמות הבהירות ועוטות גון אפור. קומתו ממוצעת ומבנהו בינוני, פניו צנומת כקלסתר פניו של איש אינטלקטואלי, חוטם גרמי דק, פה חמור, לסת ארוכה ודקה, ועיניים הנוקבות מעומק מושבן ומכריזות בתכלתן על העלוי שבו. הוא נולד בנאני טאל, נהר גבעות של 6000 רגל, במעלה הרי ההימלאים, ונתחנך באנגליה. הוא למד בצ'יטרעהאו, הלוא הוא ביה"ס היחסני המפורסם, ושם הוזקק בתור "מזור" שהיה ממעט להתערב עם הבריות, נהג בשופי ונחבא אל הכלים, אך כשהתגרו בו, היתה חמתו בוערת בו להשחית ואף על פי שדל-בשר היה, היה מפליא מכותיו בכל אחד אשר ניסה להעיז להתעלל בו. הוא למד את מלאכת האגרוף ותמיד ביקש לו מבחני כוח למען יתחסן. כתלמיד בית-ספר הצטיין בחוסר-כשרון שאין דוגמתו בכל ענייני הצבא. ב"קורפוס לאימוני קצינים" של תלמידי בית-הספר נשתעמם שעמום גדול מתרגולת במבנה-מכונס, ובכיקר-המסדרים היה מן העלובים בביצוע התרגילים.

ב-1921 נכנס לאקדמיה-הצבאית בוולריץ⁽¹⁾ ובכבודראש שיקע עצמו בעסק החילות. חישמהרה הגיע לכלל מסקנה בלתי-רגילה, שאיש-צבא טוב באמת צריך להיות בקי בתחומים רבים, ואת רוב עתות הפנאי שלו בילה בקריאה. מני אז היה לקורא מופלג.

בתורת אדם שמלאכתו מלחמה, מעורר הוא בהיקף-מעייניו השתאות מרובה. אהבה עזה אוהב הוא את המוסיקה, ושעות תמימות יכול הוא לשכב על הרצפה ולהקשיב, מעל גבי תקליטים, לסימפוניות החביבות עליו. כשערך טוסקניני את סיבובו בארץ-ישראל, היה וינגייט כרוך אחריו בכל הקונצרטים שלו. טעמו הספרותי "משתרע" משקספיר ועד גיבורת ההיתולים הבריטית ג'יין. אך בוחר הוא את המקרא הרציני, נושאו החביבים הם — פילוסופיה, אסטרטגיה ותולדות הדת. בעל-פה ידע הוא את התקנונים הצבאיים של "מעצמות הגדולות" ואת תולדותיהם של מצביאים גדולים למן ימי פרעה מלך

מצרים. "בימינו — מתאונן הוא — קוראים הבריות לא כדי להרבות השכל ודעת אלא לשם סיפוק איהו יצר קלוקל, והוא מצב עגום, שסרסוריו הם, סופרים מודרניים". לדברי אחד מידידיו, "לא קרא וינגייט מימיו ספר שאינו ראוי לקריאה, ומעולם לא שכח שורה ממה שקרא". הוא פרש מובהק וזכה לקבל פרסים במירוצי-חובבים רבים ובתחרויות קפיצה.

היה זה כקפיטן בא"י, כשוינגייט הוכיח לראש-נה — לעיני ויול — את כשרונו כמפקד גריליה. כנופיות של שודדים ערבים, שנסתייעו ע"י סוכני ה"ציר", היו מנתקים פעם בפעם את קו צינור-הנפט חיפה-מוסול ומטילים טרור בישוב היהודי שבארץ. השיטות המקובלות להשתלטות על מצב מעין זה נכשלו כשלון מחפיר. וינגייט ביקש וקיבל יד חופשית להחזיר את הסדר על כנו.

הוא אירגן ונהג פטרול-לילה, שהיו בהם בס"ה כמה מאות איש — חציים בריטיים, חציים יהודים ארצישראליים, שהכירו כל שעל אדמה ועלו על הערבים בטכסיסהים. הוא כונן מערכת מקיפה של שירות ידיעות שהיתה שרויה בכל אתר. ותמיד ידע בדיוק, מתי והיכן מתכוננים הערבים לפגוע. פעמים רבות תפסם כשהם זוחלים לעבר קו הצינור, או לכדם ממארב בשעה שהבריתו נשק ותחמושת דרך התל-הדוקרני שעל גבול סוריה וא"י.

עד מהרה נהפך וינגייט לכעין אגדה בא"י, ובשעת מסיבות-ערב, היו מספרים ספורי-מעשיות על אומץ-לבו ועלילותיו. מוניטין יצאו לו כ"לורנס של יהודה". מפעלותיו לאחר-כך עמדו לזכותו בתארים "לורנס של חבש", ו"לורנס של בורמה".

התפיסה עטורת-ההצלחה שהיתה לו לוינגייט בענין חכמת-המלחמה, תפיסה תחורגת לחלוטין מן המסגרת המקובלת, היא צירוף מופלא של הפרימריטיבי והחדיש. הוא עצמו מנהיג גריליה מטבע בריי-תו — עשוי לבלי חת, בלתי-נלאה, תמיד דרוך לקראת הבלתי-צפוי. סבור הוא כי "אין לך דבר העשוי להמיט שואה על האויב יותר מן העיט שעטים עליו בחשכה, מכים אותו שוק על ירך וחרש נבלעים בסתר-לילה". והנה חסיד נלהב זה של מבקעים נוסת קומנדרו הדומים לתקיעת-חרב, הוא-הוא גם האיש שהנהיג למזג בטכסיסי הגריליה תערוכת, נוסח חזיונות-ולס, שהעלת המדע החדיש. הוא תיכן את חיל-המשלוח לבורמה בנצלו צורות שימוש חדשות ונועזות במטוס וברדיו — "שני כלי זין", שלדעתו, "לא נוצלו עד כה תכלית ניצול". בקי הוא בתזונה לפי תורות מדעיות ולפני כל מסע-מלחמה הוא שוקל ובוחר יפה את

(1) אז — לקציני חיל-התותחנים וחיל-ההנדסה.

הערך המזוני של תמרים, אבקת-חלב ובסקויט האפוי חיטה שלמה. הוא תועמלן בחדר עליון, ונחון במידה של גאונות לרכוש את לבם של הילידים ולהביאם לידי שיתוף-פעולה אתו. בחבש ובבורמה, ממש כבארץ-ישראל, היתה המערכת של שירות הידיעות שלו עשויה ללא פגם. במסעי-המלחמה שלו הוא נושא עמו תמיד מכוונת-הכפלה, רמקול, ויחידה של תועמלנים מבני-הארץ שאומנו במיוחד.

אותו סוג מיוחד של כשרון צבאי גאוני, אשר ניתן בו וינגייט, לא היו לו חליפין. בדעתו את מקצועו לכל בחינותיו כדעת אמן גדול את אמצעי ביטויו שלו. יכול היה וינגייט להרשות לעצמו ללעוג למסורת רות מאובנות ול"חיללי תקנון". מהפכן גדול היה ופרץ פרץ דרך שיגרות משרדיות, ויסר בשבטים את דעותיו הקדומות ואת שלות הסיפוק-העצמי, וככוח התמדתו והישגיו זכה לראות את רעיונותיו מתקבלים ע"י האסטרטגים רמיה-הדרגה ביותר של בעלות-הברית. כמדקדק בעריכת תוכניות, בעל שכל בוהן ודמיון נועז — ועם זאת מרוסן — היה וינגייט אחד המחדשים הטקטיים רבייה-ההשראה מכל אלה שהעלתה המלחמה הזאת. כל פעם שנמסרה לו איזו בעיה לפתרון, היה מציע פתרון מהפכני. הוא הגה והורה את שני מסעי המלחמה, שלא היתה להן דוגמה בתולדות המלחמות בעולם — חדירה ראשונה לטוח רחוק לתוך ארץ האויב, שאספקתה לא ניתנה לה אלא בדרך האוויר בלבד, הראשונה בקנה-מידה גדול, בג'ונגל ובהרים שבידי האויב.

נועזו בתפיסותיו, סבלן בהכנותיו, יעיל כדי להפיל ליא ביצוע, היה וינגייט חולם גדול וריאליסטן מובהק גם יחד. בשעה שהיה חולם על כיבוש-המחדש של בורמה, יכול היה לזכור לצייד את אנשיו "בתוסמי עורקים" בדמות שרוכי-נעלים רורביים; הוא ידע גם לתכנן תוכנית למסע מלחמה שלם, וגם להרוג פרד במחיסוכין חרוץ בלי שיישמע כל צליל. הוא הורה כיצד לרכוש את אהדתם ואת שיתוף-פעולתם של בני בורמה, והוא שהראה מופת להתנהגות עם ילידי דרום-מזרח אסיה. ומעל לכל — כמאמר הגנ' סטילואל — "היה לוחם אמיתי", שהיה נכון תמיד להסתער על האויב בראש אנשיו.

העזתו של וינגייט היתה מן הסוג המעולה ביותר, לפי שלא היה זה כאומץ רוחם של מחוסרי הדמיון, שאינם משערים בנפשם את הסכנה, והיא גם לא

נשענה על השיכרון שברוח-של-צותא ושל ריתחת-קרב. היה זה פריזו של כוח-רצון שאין להזיזו ממסרתו ושל חוקת התנהגות שיסודה באי התחשבות גמורה בבטחונו העצמי.

מותו של וינגייט היה מכה קשה ומרה לאנשים שעמדו תחת פקודתו.

קציניו וחייליו רחשו לו כבוד וחיבה, שהגיעו ל"פולחן-גיבורים" במובנו הטוב ביותר של המושג הזה. היה להם אמן שאין למעלה הימנו בהנהגתו, והערצה אמיתית להתנהגותו בשדה. תמיד נטל חלק יחד עמם, עד לחייל הפשוט ביותר, בכל סיכון ומחור שבמלחמת-הג'ונגל, "ותמיד נדמה היה" — כפי שציין קצין אחד — "כי היטיב לעשות כל דבר יותר מכל אדם אחר בחיל".

אף-על-פי שוינגייט היה יוצא-דופן ונועז במדקדק, מכל מקום מזיגה של השפעות בריטיות טהורות היא לבדה יכלה ליצור דמות אדם כמותו. בעיני העולם נתגבשה דמותו של הקצין הבריטי מ"עצבי הברזל" של דמות כואל-ינגטון — ושל נימוסין מובד הקים המקובלים בשכבה השליטה אשר לאיש קצי צ'נר. אבל גם שורשי התלהבותו הקדורנית ואפי קורסותו המקצועית המפתיעה של אדם כוינגייט — הוא גם הוא נעוץ בהיסטוריה הצבאית הבריטית: וולף, בדקלמו את ה"אלגיה" לגריי על נהר סנט-לורנס לפני מערכת קויבק; קרומואל, הפותח בתפילת חייליו בשדה הקרב של מרסטון מור; גורדון "הסיני"², המסתער בראש חיל השכירים שלו, "מזויין" במקל-טיול בלבד — אלה "אנשי האמונה העזה" יצרו וקיימו מסורת שהיא בריטית מקורית, לא פחות ממסורתם של "יוצאי בתי-הספר האריסטוקרטיים". להם, כמו לוינגייט, נתן התנ"ך את היד המחזקת בשלח.

וינגייט היה שה-נפש לפרסומת, רום-מעלה ועושר. פורייטאני בעל מצפון לוחט היה וביקש את המאור הפנימי מתוך אמונה של דביקות שבאה והציפתהו עד מעבר לגבולות-הפשרון והביאתו אל מרחביו המסתוריים של גאון. הפעולה בשירותה של מטרה קדושה היתה לו חויה רוחנית; הכר-תו העמוקה של איש מאמין התוהה את דרכו בפשטות רבה כל כך, שבעיני בריות סתם, נחשבה תמימות.

(2) זה שנפל בהכבש חרטום ע"י צבא המהדי.